

A painting of a forest path with two people walking away, framed by a green border. The scene is bathed in a warm, golden light, suggesting late afternoon or early morning. The trees are tall and slender, with dense foliage that filters the light. The path is a mix of dirt and grass, leading the eye towards the two figures in the distance. The overall mood is peaceful and contemplative.

GREETJE VAN
DEN BERG

*Zwijgen
is zilver*

Greetje van den Berg

Zwijgen is zilver

VCL serie

PROLOOG

Na al die jaren zouden de geluiden vertrouwd moeten zijn, maar ze was er toch weer wakker van geworden. Haar hart klopte met luide, zware slagen, dreunend als de geluiden die vanuit de huiskamer kwamen. Ze sloot haar ogen en probeerde net te doen alsof ze ergens anders was. In gedachten hoorde ze het gorgelende beekje in het bos waar ze een keer tijdens een vakantie was geweest. Ze trachtte zich weer de kilte van het water voor de geest te halen en het geluid van de dennenappels die ze er vanaf de kant in gooide. Een zachte, warme wind streefde haar haren...

Waarom schreeuwde hij toch altijd zo? Met zijn woedende gebrul verstoorde hij haar dromen. Krampachtig hield ze haar ogen dicht, terwijl ze probeerde uit te wijken naar de zee, waar ze een keer met haar moeder was geweest. Ze probeerde het zand tussen haar tenen te voelen, de branding te horen, het schreeuwen van de meeuwen...

Ze schrok van een zware klap. Waarom wende ze nooit aan die geluiden? Bodil trok de deken over haar hoofd, maar ook die hield de geluiden niet tegen. Het zachte kermen van haar moeder, dat haar vader alleen maar leek op te winden. Het verschuiven van meubilair. Er viel iets...

Straks was het voorbij, wist ze. Het zou helemaal niet zo lang duren voordat haar vader op de bank zou neervallen, mopperend dat het allemaal de schuld van haar moeder was. Het zou niet zo lang meer duren voordat zijn mond zweeg, en als ze geluk had, hoefde hij vanavond niet te braken. Dan sliep hij stilletjes op de bank in. Ze zou horen hoe haar moeder daarna een deken van boven haalde, zachtjes snikkend, mompelend dat ze niet begreep waaraan ze dit verdiend had. Haar moeder zou zijn eventuele braaksel opruimen, zijn kleren uittrekken en hem onderdekken. Morgen zou ze als eerste opstaan, en wanneer hij wakker werd, zou er een glaasje water

en een buisje aspirine voor hem klaarstaan om zijn kater weg te werken. De koffie was gezet, en haar moeder zou aan tafel zitten wachten. Met een beetje geluk zouden er in haar gezicht geen sporen van deze avond te zien zijn. Anders zou ze een week lang een zonnebril dragen...

Bodil draaide zich om en stopte haar vingers in haar oren, maar hoorde toch de stoel die viel en het luide jammeren van haar moeder. Nu zou het vast niet lang meer duren...

Bodil zuchtte en probeerde rustig adem te halen. Nog een jaar, iets minder zelfs dan een jaar... Dan zou dit voorbij zijn. Ze zou haar mulo-diploma op zak hebben en de opleiding voor verpleegkundige gaan volgen. Dan moest ze intern en zou ze nooit meer hier 's avonds in bed liggen. Ze zou alleen nog thuiskomen als ze er niet onderuit kon. Over een jaar zou haar leven totaal veranderen.

Bodil zou niet zo worden als haar vader. Ze zou zeker niet zo worden als haar moeder, die als een bange muis door het huis liep in de hoop door haar vader niet opgemerkt te worden wanneer hij te veel gedronken had. Ze werd altijd opgemerkt. Het eindigde altijd op dezelfde manier. Hoe was het mogelijk dat haar moeder dit volhield? Waarom kroop ze voor hem? Waarom bleef ze er alles aan doen om het die man naar de zin te maken? Morgenochtend zou ze er alles aan doen om de sporen van deze avond weg te werken. Ze bleef hem de hand boven het hoofd houden. Was dat liefde?

Als dat zo was, hoefde Bodil er niets van te weten. Zij zou zo niet worden. Zij zou het veel beter doen dan haar moeder. Allereerst zou ze haar eigen inkomen hebben. Ze zou zelfstandig zijn en blijven. Bodil Sijsma had geen man nodig. Ze zou het beter doen. Zij wel.

‘Felia Bergman.’ De stem van meneer Zwartouw, docent fotografie van de opleiding tot docent beeldende kunst en vormgeving, klinkt luid door de ruimte die gevuld is met afgestudeerden en hun familieleden. Hij wacht totdat de jonge vrouw naast hem staat en kijkt haar dan met een glimlach aan. ‘Felia is een van onze modelstudenten. Altijd alles op tijd klaar. Prima stages. Ze won zelfs een prijs voor haar ontwerp voor het plaatsje Slafden, met als thema ‘Oud en jong vinden elkaar’. Op het Marktpllein in Slafden zal dat binnenkort een prominente plaats krijgen.’ Er wordt spontaan geapplaudisseerd.

Felia kleurt terwijl haar blik door de zaal dwaalt. Ze vindt haar ouders ergens links achterin. Haar vader buigt zich over naar haar moeder, aan wie het praatje van meneer Zwartouw voorbij lijkt te gaan. Zichtbaar ontstemd duwt ze de schouder van haar vader weg en het lijkt erop dat ze wil opstaan. Felia balt haar handen tot vuisten wanneer ze ziet dat haar vader een poging doet om haar moeder tegen te houden. Haar moeders stem klinkt net iets te hard door de zaal, vlak nadat het applaus is weggestorven: ‘Laat me. Het wordt weleens tijd voor een drankje.’

Hoofden worden gedraaid. Er wordt afkeurend gekeken.

Hans Zwartouw verheft zijn stem. ‘Mevrouw, nog even geduld. Er is zo dadelijk gelegenheid voor een drankje, maar iedere student hier heeft recht op een stukje aandacht. Het is voor iedereen namelijk een belangrijke dag.’ Hij glimlacht naar Felia. ‘Ik heb er alle vertrouwen in dat jij het in je nieuwe baan gaat redden. Je bent namelijk niet alleen een creatief, maar ook een sociaal bewogen mens. Je staat altijd voor anderen klaar.’

Zijn woorden bereiken haar niet meer. Haar ogen hechten zich vast aan het ontevreden gezicht van haar moeder. Waarom wilde ze per se mee naar de diploma-uitreiking? Ze had

toch gewoon thuis kunnen blijven? Wilde ze hier de trotse moeder uithangen? Nou, dat was dan alvast niet gelukt. Voor iedereen zou het beter geweest zijn als ze gewoon thuis was gebleven, en niet het minst voor haar moeder zelf. Haar broer Yannick had het goed bekeken. ‘Ik feliciteer Felia straks thuis wel,’ had hij met een strak gezicht gezegd. ‘Voor vanavond heb ik met Lia afgesproken.’

‘Ik wil je heel veel succes wensen,’ beëindigt Zwartouw zijn verhaal op het moment dat haar moeder toch opstaat en met wankele passen op haar elegante pumps in de richting van het buffet loopt. Haar vader redt de situatie door haar arm te pakken en haar met zachte dwang in de richting van de uitgang te loodsen. De smaakvolle blazer in pied-de-pouleruit verdwijnt uit het zicht. Haar moeder heeft getracht zich als een dame voor te doen, maar het is haar weer niet gelukt.

De hemel belooft onweer. Sierd Bergman staat voor het raam van het fraaie huis dat nog niet eens zo lang geleden ook zijn thuis was. Hij staart naar de dreigende geelgrijze lucht en zoekt naar woorden, maar Bodil Bergman is hem voor. ‘Ik begrijp niet waarom je er zo’n drama van maakt,’ hoort hij haar zeggen, en hij voelt hoe de woede zich vanuit zijn maag een weg naar boven zoekt. Hij balt zijn vuisten, maar probeert rustig te blijven en zijn woede weg te ademen.

‘Jij vond ook dat het veel te lang duurde.’ Haar stem klinkt verongelijkt. ‘Al die docenten met hun zogenaamde grappige praatjes. Ik snap niet waarom ze die studenten niet gewoon op alfabetische volgorde naar voren lieten komen. Een Bergman is altijd en overal als een van de eersten aan de beurt. Waarom dan hier niet?’

‘Omdat ze nu eens met de Z wilden beginnen, zodat mevrouw Bergman nu eens niet als een van de eersten aan de beurt zou zijn, en meneer Zwijnenburg als laatste.’

‘Ik heb het toch heel lang volgehouden?’

‘Had je niet nog een paar minuten langer kunnen blijven zitten? Felia was net aan de beurt. Vier jaar lang heeft ze naar dit

moment toegewerkt. In die vier jaar is er heel wat gebeurd. We zijn tijdelijk uit elkaar. Zij zorgt ervoor dat hier in huis alles op rolletjes loopt en als dank weet jij dit belangrijke moment voor haar te verzieken.'

'Ik was niet dronken of zo.'

'Je was aangeschoten. Je praatte te luid. Je verstoorde het praatje van haar studiebegeleider.'

'Wat kinderachtig.'

'Jouw gedrag, ja. Wanneer dringt het nu eens tot je door dat je op deze manier alles kwijt zult raken? Ik kon het hier in huis niet meer volhouden. Yannick schaamt zich al zo voor zijn moeder dat hij je niet meer wil zien. Hij was er vanavond niet bij. Is het je opgevallen? Hij had er namelijk een vermoeden van wat er zou gaan gebeuren.'

'Zie ik er niet fantastisch uit?'

'Je weet dat het daar niet om gaat, Bodil. Je kinderen schamen zich voor je. Je bent hun respect kwijtgeraakt.'

'Dat komt door de manier waarop jij altijd tegen me hebt gepraat.' Haar stem is wat zachter gaan klinken.

In de verte rommelt de donder. Een flits volgt een poosje daarna.

Hij wil eigenlijk zo veel zeggen, maar hij weet bij voorbaat waarop dit gesprek zal uitlopen, en daarom blijft hij maar naar die dreigende lucht kijken. Hij vraagt zich af wat hij moet doen, en dan ineens weet hij waar hij nu nodig is, ook al staat zijn hoofd er helemaal niet naar zich tussen de blijde en trotse ouderparen op te houden. 'Ik ga terug,' zegt hij, en nog voordat ze iets kan zeggen, is hij de kamer uit, de deur uit.

Wanneer ze hem de auto hoort starten, heeft ze het idee dat hij haar leven uit rijdt.

Felia nipt aan een glaasje appelsap. Ze houdt zich verre van de gesprekken om haar heen. In haar drukt een felle teleurstelling, een heftige woede, maar ook een intense verlatenheid. Met haar appelsap probeert ze tegelijkertijd haar tranen weg te slikken.

‘Felia, kom je bij ons staan?’

Misschien is dat nog het ergste: Sonja die haar wenkt omdat ze medelijden heeft. Sonja, vriendin van school, die *wel* naast haar trotse ouders staat.

Felia wringt haar mond in een glimlach en probeert die grimas erin te houden wanneer ze gefeliciteerd wordt door Sonja’s ouders. Ze hoort duidelijk compassie in hun stem.

‘Jammer, dat je ouders al zo snel weg moesten.’

Hoe vaak heeft ze zulke opmerkingen al niet gehoord? Niemand durfde hardop te zeggen waar het om ging. Iedereen hield haar moeder de hand boven het hoofd, en zijzelf was daar het allerbeste in. Hoeveel smoezen had ze al niet bedacht voor de afwezigheid van haar moeder bij belangrijke gebeurtenissen? ‘Mijn moeder heeft last van haar maag. Mijn moeder heeft hoofdpijn. Mijn moeder heeft griep. Mijn moeder heeft een zwakke gezondheid.’ Het resulteerde in meelevende opmerkingen, begrijpende blikken, een vriendelijk ‘Wens je moeder maar beterschap’, maar achter die opmerkingen en blikken ontdekte ze duidelijk het ongeloof. Iedereen kende de waarheid. Het drankmisbruik van haar moeder was niet onopgemerkt gebleven. Voor iedereen was duidelijk dat juist dat probleem ten grondslag lag aan de tijdelijke scheiding van haar ouders.

‘Mijn moeder had te veel op,’ zegt ze nu, en ze haalt haar schouders op. ‘Zoals gebruikelijk.’ Op de een of andere manier doen de geschokte blikken van Sonja’s ouders haar goed. Het lucht haar op niet langer medelijden te zien. Ze voelt zich ineens een overwinnaar. Ze voelt zich sterk, totdat de glazen deuren van de zaal geopend worden en haar vader binnenkomt.

Zijn glimlach is net zo gekunsteld als de hare. Hij slaat een arm om haar heen. ‘Nu wil ik mijn dochter feliciteren. Ik ben trots op je.’

Ze wil niet huilen, maar haar mond stribbelt tegen wanneer ze probeert te glimlachen. Er is geen houden meer aan.

Bodil neemt een fles uit haar bijna lege wijnrek en bestudeert het etiket. Het is vandaag niet nodig een paar slokken uit haar verborgen collectie alcohol te nuttigen. Sierd schijnt haar al te hebben doorzien. Wat blijft er dan nog te verhullen? Het is toch allemaal haar schuld. Het is altijd allemaal haar schuld al geweest. Sierd gaat weer de goede vader uithangen te midden van al die andere geslaagde ouders. Zo zal iedereen begrijpen waarom hij bij haar is weggegaan. Tijdelijk, zoals hij zei. Hij moest even afstand nemen. Hij kon het niet langer aan. Yannick was net zo. Hij was met zijn vader meegegaan en liet zich bijna nooit meer zien. Alleen Felia is bij haar gebleven, maar hoelang nog?

Ze is handig in het openen van de fles. Tegenwoordig zorgt ze voor schroefdoppen. Dat scheelt een hoop gedoe met kurken en kurkentrekkers die hun medewerking weigeren te verlenen. Ze schopt haar schoenen uit, hangt haar fraaie blazer over de rugleuning van een stoel en schenkt met trillende handen een glas in. Voordat ze gaat zitten, overweegt ze of ze de televisie nog zal aanzetten. Buiten is de hemel zwart geworden en wordt de wereld af en toe fel verlicht door de flitsen die steeds sneller worden opgevolgd door heftige donderslagen. Ze krimpt in elkaar wanneer er een nieuwe donderslag weerklinkt. Als kind kroop ze onder de tafel. Ze heeft de neiging zich daar opnieuw terug te trekken, maar probeert zich te beheersen. Haar handen trillen wanneer ze de eerste slokken wijn neemt. Het maakt haar rustiger. Langzaam voelt ze zich beter, minder opgejaagd, minder schuldig. Ze strekt haar benen, legt ze languit op de bank, bestudeert de rechte naad van de zwarte panty aan de achterkant van haar goedgeproportioneerde kuit. Het zou vanavond allemaal goed zijn gegaan als die ellendige docenten niet zo oeverloos hadden uitgeweid. Ze had niet verwacht dat het zo lang zou duren. Voordat ze met Sierd en Felia naar de hogeschool reed, had ze een paar slokken van een van de flesjes uit haar geheime voorraad genomen. Daardoor voelde ze zich beter. Ze kreeg meer zelfvertrouwen. Ze had daarna haar tanden goed gepoetst. Nie-

mand die er iets van had gemerkt. Ze had haar alcoholkegel keurig weggewerkt. Manmoedig had ze zich vervolgens door het eerste deel van de avond heen geslagen. De koffie met een plak cake had ze geweigerd. En vervolgens die eindeloze toespraken. Wat interesseerde haar nu de prestaties van al die anderen? Het was toch veel prettiger geweest het formele gedeelte wat kort te houden en dan informeel, onder het genot van een hapje en een drankje, verder te praten.

Heeft ze zichzelf nu zo weinig ingeschonken of drinkt ze zo snel? Nog eens schenkt ze haar glas vol. Niemand zou kunnen zeggen dat ze vanavond haar best niet had gedaan. Wanneer Felia straks thuiskomt zal ze het uitleggen. Ze had zich op deze avond verheugd. Ze was trots op Felia en had van de week een schitterend horloge voor haar gekocht als aandeken aan haar afstuderen. Als ze eerlijk was tegenover zichzelf, had ze zich deze avond anders voorgesteld. Dat zal ze Felia vertellen. Felia zal het begrijpen. Felia is haar houvast. Ze sluit haar ogen en bedenkt ineens hoe vaak ze zich de dingen anders had voorgesteld. Met een wat bittere glimlach komt ze tot de conclusie dat ze zich het hele leven anders had voorgesteld.

Door de donkere hemel klieft een blinkende flits. De knal even daarna is oorverdovend.

‘Margje, ga je nou nog mee?’ De oude mevrouw Schuurmans staat in de deuropening.

Margje Sijtsma aarzelt. Dan krimpt ze ineen bij de oorverdovende knal en bedenkt ze dat ze nu niet alleen wil zijn. Het is beter met Winy Schuurmans mee te gaan naar de gemeenschappelijke ruimte in het zorgcentrum, waar ze gezelschap heeft.

‘Bodil belt toch niet,’ merkt mevrouw Schuurmans venijnig op. ‘Ze heeft nu al langer dan een jaar niet gebeld. Mocht ze het vanavond plotseling wel in haar hoofd halen, dan kun je haar nummer zien en haar later terugbellen.’

‘Misschien belt ze morgen weer als ze vanavond geen ge-

hoor krijgt,' zegt Margje hoopvol, zoals ze al die tijd is blijven hopen. Dit gesprek heeft zo vaak plaatsgevonden. Waarom kan ze zich er niet bij neerleggen?

'Of overmorgen. Je kunt er nog lang genoeg op wachten. Dat koor wacht niet. Ze beginnen om acht uur, en ik heb er een hekel aan nog binnen te schuifelen als ze het eerste lied al hebben ingezet.' Mevrouw Schuurmans zet zich achter haar rollator.

Margje Sijtsma kijkt nog eens op haar horloge en aarzelt nog, maar wanneer er een nieuwe donderslag langs de hemel rolt, volgt ze Winy Schuurmans door de gang.

Voor het laatst. Alles is hier voor het laatst. Het dringt ineens in volle hevigheid tot Felia door wanneer ze Hans Zwartouw de hand drukt. Hij knikt haar bemoedigend toe. 'Felia, blij in jezelf geloven. Na de vakantie kun je meteen aan de slag op de basisschool waar je stage hebt gelopen. Ik denk dat je er elders al snel uren bij zult krijgen. Het ga je goed. Ik vond het heel prettig jou als leerling te hebben.'

Ze weet helemaal niet wat ze moet zeggen. Onhandig knikt ze maar wat. Dan loopt ze als een klein kind achter haar vader aan. Voor het laatst door die gangen, op die trap. Alles voor het laatst. Nooit meer op de fiets door de stromende regen of een vliegende storm. Wat heeft ze vaak een hekel gehad aan die tocht naar school, vooral als het koud was. Op dit moment verlangt ze er ineens naar terug. Alles is zo definitief. Een nieuwe toekomst lokt, maar de achterliggende periode is voorgoed voorbij. Ze heeft moeite met afscheid nemen van het vertrouwde.

Sonja staat met haar ouders bij de auto. 'Fee, we zien elkaar nog. Ik bel je over de vakantie. Eerst moeten we ons door die vier weken bij 'De Rozenhoeve' zien te worstelen, maar daarna gaan we twee weken helemaal niets doen aan het strand.'

Ze lacht, steekt haar hand op, speelt het toneelstuk mee en doet alsof zij net zo onbezorgd jong is als iedereen hier. Dan gaat ze naast haar vader in de auto zitten. Zwijgend kijkt ze

toe hoe hij start en de auto van het schoolterrein laveert. Ze kijkt nog eens om naar het schoolgebouw waar ze anders naar de wereld heeft leren kijken. Hier leerde ze schetsen, beeldhouwen, met kunst omgaan. Hier maakte ze ontelbare werkstukken, die haar soms tot wanhoop dreven. In dit gebouw leerde ze zichzelf kennen. Ze kwam zichzelf meer dan eens tegen. Hier werd ze de vrouw die ze nu is. Zoals op iedere school, bleef ze ook hier uiteindelijk de buitenstaander, al beweerde meneer Zwartouw daarnet iets anders. Wie heeft hier iets meer gezien dan de opgewekte, sociale vrouw die ze lijkt? Sonja weet meer. Zij prikte door dat fraaie laagje heen.

‘Ga je met mij mee naar huis?’ wil haar vader weten. ‘Yan-nick wacht op je. Daarna kun je beslissen of je toch naar mama wilt of liever bij mij blijft overnachten. Iedereen zal die beslissing begrijpen. Misschien is het goed dat ze morgen eens in een leeg huis wakker wordt. Het is zo vanzelfsprekend dat je er altijd bent om haar rotzooi op te ruimen.’

Ze staart peinzend naar buiten. Het is net alsof ze hem niet heeft gehoord.

‘Naar mijn huis maar?’ informeert hij nog eens.

‘Doe maar.’ Haar blik raakt de zijne niet, al kijkt ze niet langer naar buiten.

Hij zwijgt ook en zet de radio aan. Maar als hij haar ontstemde gezicht ziet, drukt hij die ook weer uit. ‘Mama heeft het vanavond weer goed verpest, hè?’ doorbreekt hij de ellendige stilte die meteen tussen hen valt.

Ze haalt haar schouders op. ‘Ze heeft in ieder geval haar best gedaan. Misschien duurde het ook wel een beetje te lang.’

Hij ergert zich, maar probeert zijn irritatie voor zich te houden. Dit moet *haar* dag zijn. Als ze het vandaag weer voor haar moeder wil opnemen, zal hij er niet tegen ingaan. Later zal hij haar er nog wel eens op wijzen dat Bodil een volwassen vrouw is, met haar eigen verantwoordelijkheden. Een vrouw die niet alleen haar eigen leven verpest, maar ook dat van de mensen om haar heen. Had hij nog enige hoop gehad dat ze dat na zijn vertrek wel zou inzien, nu was die hoop wel

verdwenen. Misschien moest Felia dezelfde beslissing als haar broer nemen en ook bij hem komen wonen. Het zou de enige manier zijn om Bodil te laten inzien dat het zo niet langer ging, dat ze haar leven moest veranderen. Dan zou hun tijdelijke scheiding ook geen definitieve hoeven te worden. Waarom wilde ze toch niet begrijpen dat hij op deze manier niet langer met haar onder één dak kon leven? Waarom begreep ze niet dat zijn beslissing tijdelijk weg te gaan een beslissing uit wanhoop, maar ook uit liefde was? Hij wilde de vrouw terug met wie hij ooit trouwde. Waar was het toch zo vreselijk misgegaan?

Yannick is ineens weer haar kleine broertje. Hij hangt om haar nek en knuffelt haar, net zoals hij deed wanneer zij zich vroeger over hem ontfermde wanneer hun moeder weer eens laveloos op de bank lag. ‘Het spijt me dat ik er vanavond niet was,’ zegt hij. ‘Ik wilde het voor jou wel, maar voor haar niet.’

‘Voor mama niet,’ wijst ze hem terecht. ‘Ondanks alles blijft ze je moeder. Ook als je haar niet zo noemt.’

‘Ik heb een cadeau voor je.’ Hij tovert een pakje uit zijn broekzak. Een klein vierkant pakje met een glimmend roze papiertje, waarop een goudkleurige strik prijkt. ‘Ik heb het samen met Lia uitgezocht. Volgens Lia zou je het mooi vinden.’

Gespannen kijkt hij toe wanneer ze voorzichtig de fraaie verpakking verwijdert. Het zwarte doosje draagt in goudkleurige letters de naam van een gerenommeerde juwelier. Een kreet ontsnapt haar wanneer ze het fraaie zilveren kruisje ontdekt, dat is afgezet met kleine, glimmende zirkonia’s in pasteltinten. Ze vliegt haar jongere broer om de hals.

‘Volgens Lia zouden die zirkonia’s eigenlijk diamanten moeten zijn,’ weet hij uit te brengen wanneer hij zich uit haar omhelzing heeft losgemaakt. ‘Omdat jij de diamant in onze familie bent.’

‘Dat lijkt me te veel eer,’ wimpelt ze bescheiden af.

Hij schudt zijn hoofd. ‘Je weet zelf best dat het zo is. Jij bent

de enige die nog altijd voor mama klaarstaat, wat ze ook doet, en hoe groot de puinhoop ook is die ze ervan maakt.'

'Ze blijft mijn moeder.'

'Ze verdient het niet.'

'Laten we het daar vanavond niet over hebben,' bemoeit Sierd zich ermee. 'Het is een bijzondere avond, omdat Felia, ondanks alle problemen, haar diploma heeft weten te halen. We willen erop drinken. Felia, jij een glas vruchtensap?'

Ze doen net alsof het normaal is dat Bodil er niet is. Haar naam wordt niet meer genoemd, maar op de achtergrond blijft ze duidelijk aanwezig.

Pas veel later praten ze weer over haar, wanneer Sierd zijn dochter op haar verzoek toch terugbrengt naar de woning die hij een halfjaar geleden zelf verlaten heeft.

'Soms voel ik me schuldig,' zegt hij terwijl hij de auto voor de fraaie villa parkeert. 'Ik voel me schuldig omdat ik ben weggegaan en jou hier heb achtergelaten.'

'Je hoeft je niet schuldig te voelen. Ik begrijp best hoe moeilijk het voor je is met haar samen te leven. Ze heeft je meer dan eens in gênante situaties gebracht. Ik vraag me geregeld af wat me bezielt om hier te blijven. Ik zou immers een veel prettiger leven kunnen leiden als ik op mezelf zou wonen. Eigenlijk weet ik geen antwoord op die vraag. Ik kan haar gewoon niet in de steek laten.'

Het huis is in duisternis gehuld. Felia weet dat dat niet wil zeggen dat haar moeder in bed ligt. Er zijn legio andere mogelijkheden. Waarschijnlijk is het aan haar om haar moeder naar bed te begeleiden, als een klein kind dat zich nog niet eens zelf kan uitkleden. Waarom heeft ze zelfs dat beetje waardigheid niet kunnen behouden?

'Toen ik een halfjaar geleden het huis verliet, wist ik dat ik niet anders kon. Ik hield me voor dat ik alles had geprobeerd, en dat het voor iedereen beter was dat ik vertrok. Nu begin ik me steeds vaker af te vragen of ik het probleem niet eenvoudig op jouw schouders heb gelegd.'

‘Ik kan weggaan als ik wil.’

‘Je doet het niet. Ik hoop dat je weet dat je bij mij altijd terecht kunt, al is het midden in de nacht. Denk er nog eens over na.’

‘Ik kan haar niet in de steek laten. Wie heeft ze dan nog?’

‘Waarschijnlijk is het goed voor haar als ze eens helemaal aan zichzelf wordt overgelaten. Ze zal eindelijk inzien dat er niemand meer is die ze met haar problemen kan opzadelen.’

‘Ik kan het niet.’

Het zijn woorden die ze al vaak heeft uitgesproken. Sierd weet een zucht te onderdrukken. ‘Ik ben in ieder geval blij dat je straks nog een poosje met Sonja weggaat. Beloof je me dat je dat echt doet?’

‘Waarom zou ik het niet doen? Alles is geregeld, alles vastgezet,’ zegt ze onwillig ‘Ik kan niet eens meer thuisblijven.’

Haar vader zwijgt. Ze weet dat hij aan al die andere keren denkt dat haar moeder roet in het eten gooide. Ze is blij dat ze eindelijk thuis is en met een kus op zijn wang afscheid kan nemen. Wanneer hij de straat uit rijdt, voelt ze zich verdrietig en alleen.

Iedere keer als ze hier over de drempel stapt, voelt ze weerzin. Waarom is ze toch zo plichtsgetrouw, vraagt ze zich af terwijl ze de receptioniste met een glimlach groet. Langzaam loopt ze door de gang in de richting van de liften, maar besluit zoals altijd de trap te nemen. Ze telt de houten treden. Door het raam in het trappenhuis stroomt het zonlicht in een gouden baan naar binnen. Er hangt een schilderij aan de muur in te vrolijke kleuren. Tweeëntwintig treden zijn veel te snel genomen. Ze opent de klapdeur en stapt de gang binnen waarvan alleen de geur haar al met tegenzin vervult. Het is de geur van schoonmaakmiddelen, van verval, van ouderdom, van haar oma die nooit laat merken dat ze het fijn vindt dat ze komt. Waarom is ze niet zoals Yannick, die zich hier maar zelden laat zien?

‘Hoi, Felia!’ De opgewekte stem van een verzorger klinkt door de gang.

Ze vindt het nog altijd vreemd een man als verzorger te zien. Op de een of andere manier heeft ze daar ouderwetse ideeën over. Mannen horen die zorgzame taken niet op zich te nemen. Mannen moeten stoer zijn. Als vrouw moet je tegen hen kunnen opkijken. Deze Simon is een watje, met zijn blauwgrijze ogen, zijn altijd iets te lange haar en zijn keurig verzorgde sikje. ‘Hoi, Simon, is mijn oma vandaag een beetje te pruimen?’

Hij lacht. ‘Ze zal blij zijn je te zien.’

Ze heeft er geen idee van hoeveel indruk ze op hem maakt, nu ze haar donkere haren verstopt heeft onder een veelkleurige doek die past bij haar lichte zomerse jurk die speels om haar slanke benen valt. Haar stem klinkt hem als een waterval van lichte klokjes in de oren. ‘Dat geloof je toch zelf niet?’

‘Wacht maar af,’ zegt hij. ‘En kom me straks maar even vertellen of ik gelijk heb. Doe je dat?’

‘Dat doe ik,’ belooft ze, maar ze weet zeker dat ze haar be-

lofte niet zal houden. Op de een of andere manier voelt haar maag altijd zwaar aan wanneer ze op de bel drukt en wacht totdat oma de deur opent.

‘O, ben jij het?’ Margje Sijtsma draait zich alweer om en schuifelt voor Felia uit naar de kamer, waar ze zich moeizaam in haar stoel laat zakken. ‘Ik dacht dat je me vergeten was. Je lijkt je moeder wel. Weet je hoelang ik je moeder nu al niet heb gezien?’

‘Nee,’ zegt ze, ‘ik heb geen idee.’ Ze geeft een kus op de gerimpelde wang die haar wordt toegedraaid.

‘Ik denk wel een jaar. Een *jaar*. Dat lijkt toch nergens op.’

‘Ik ben er nu in ieder geval, en *ik* heb geen jaar gewacht.’

‘Maar wel veel te lang. Nou, ga maar zitten. Of wil je misschien koffie? Kun je misschien een kopje koffie voor jezelf maken, want mijn benen doen vandaag zo zeer. Je hebt er geen idee van hoe het is oud te worden.’

Felia staat al in het kleine keukentje. Ze warmt water in de waterkoker, schept oploskoffie in twee kopjes en roert die met een beetje koud water tot een klontloos papje. Door het kleine raam dat uitkijkt op de gang, ziet ze Simon lopen. Hij zegt iets tegen een bewoner, en ze ziet de man lachen. ‘Simon is de liefste van allemaal,’ zegt haar oma altijd. ‘Hij probeert tenminste nog een beetje tijd voor je te maken.’ Onwillekeurig moet ze ook lachen wanneer ze hem verder ziet lopen.

‘Moet je die koffiebonen soms nog plukken?’ klinkt het verongelijkt vanuit de kamer.

Gehaast giet ze het hete water in de kopjes en loopt terug om de volgende klaagzang aan te horen.

Het is anderhalf uur later wanneer Simon Hoogweerd de deur van Margje Sijtsma met een sleutel opent. ‘Tijd voor uw medicijnen, mevrouw Sijtsma. Hebt u een prettige morgen gehad?’ begroet hij haar opgewekt.

‘Zoals altijd,’ zegt ze schokschouderend.

‘Dat dacht ik niet. Ik heb uw kleindochter gezien.’

‘Die heeft altijd haast. Ze is maar even geweest.’

‘Gaaf het goed met haar?’

‘Ze had haar diploma gehaald.’

‘Wat voor diploma?’

De borst van Margje Sijtsma steekt ineens wat vooruit. ‘Ze kan nu lerares beeldende kunst worden, en ze heeft ook al een baan.’

‘Dan is ze zeker net zo intelligent als haar oma.’

‘Wij kregen vroeger de gelegenheid niet. Op haar leeftijd moest ik voor mijn moeder zorgen. Mijn moeder was altijd ziek, maar ze had wel zeven kinderen, en die moest ik als oudste dan onder mijn hoede nemen.’

‘Wat dat betreft, is er gelukkig veel veranderd.’

‘Ja, tegenwoordig zoeken kleinkinderen hun grootouders niet meer op,’ zegt ze bits.

‘U overdrijft nu toch een beetje. Ik zie Felia geregeld bij u naar binnen gaan.’

‘Dan zie je meer dan ik.’

Hij ziet dat ze haar lippen op elkaar klemt en besluit er niet langer tegen in te gaan. ‘Hier zijn uw medicijnen,’ zegt hij. ‘Komt u vanmiddag nog naar de knutselmiddag?’

‘Ik ben toch geen kleuter meer.’

‘Mevrouw Schuurmans komt ook.’

‘Dat moet mevrouw Schuurmans dan zelf weten.’

Hij weet dat ze er vanmiddag zal zijn. Achter mevrouw Schuurmans aan zal ze wat onzeker de zaal binnenschuiven. Hij kan veel van mevrouw Sijtsma hebben, meer dan van de andere bewoners in dit huis. Dat ze dat vooral aan haar kleindochter te danken heeft, weet ze niet, en zelf *wil* hij het niet weten. Hij moet zich niets in zijn hoofd halen. Al drie jaar lang heeft hij verkering met Hilde van Grimbergen. Ze hebben inmiddels trouwplannen en zoeken samen een huis. Ze passen prima bij elkaar. Hilde werkt als medisch secretaresse in een ziekenhuis, waar ze het prima naar haar zin heeft. Felia is gewoon een aardige meid. Ze is leuk om te zien, aardig en gezellig om even een praatje mee te maken. Dat hij altijd hoopt dat ze haar oma zal bezoeken wanneer hij moet werken, heeft

niets te betekenen. Soms is het gewoon handig. Voor haar familie is hij de eerstverantwoordelijke verzorgende. Dat houdt in dat hij het aanspreekpunt is, zowel voor haar oma als voor de familie, maar ook voor de arts van haar oma. Haar vader is op dit moment de contactpersoon voor de familie, maar omdat hij die niet zo vaak ziet, is het soms gewoon handig even iets aan Felia door te geven. Eerder was haar moeder contactpersoon. Het is hem onduidelijk waarom dat veranderd is. Het is ook niet echt logisch, want mevrouw Sijtsma is tenslotte *haar* moeder. Misschien heeft het iets met haar alcoholmisbruik te maken. Hij heeft meer dan eens meegemaakt dat ze aangeschoten was wanneer ze haar moeder opzocht. Dat zorgde voor pijnlijke situaties. Tegenwoordig ziet hij haar nooit meer, en hij merkt wel dat mevrouw Sijtsma nog steeds hoopt dat ze zal komen. Zou hij dat niet eens voorzichtig aan Felia kunnen doorgeven? Of zou haar alcoholmisbruik inmiddels helemaal uit de hand lopen, en zou een vraag daarover erg gevoelig liggen bij Felia? ‘Ga maar lekker een poosje rusten,’ zegt hij hartelijk. ‘Misschien bedenkt u zich nog, en dan zie ik u toch nog bij het knutselen.’ Glimlachend maakt hij zich uit de voeten. Terwijl hij de deur achter zich sluit, hoort hij haar nog mopperen.

‘Je moet de groeten hebben van oma,’ zegt Felia bij thuiskomst achteloos. ‘Ze hoopt nog steeds dat je nog eens komt. Wordt het geen tijd dat je haar weer eens opzoekt?’

Bodil staat voor het raam. Haar vingers spelen een nerveus spel. Buiten heeft de onweersbui van de avond ervoor de wereld frisser gemaakt, maar toch zijn de temperaturen nog aangenaam. De zon schijnt weer. Er zijn tijden geweest dat ze daar vrolijk van werd. Dat is lang geleden. ‘Dan kan ze lang wachten,’ antwoordt ze. Haar middelvinger knakt wanneer ze eraan trekt. Ze vindt het zelf vervelend om te horen, maar dat weerhoudt haar er niet van het nog eens te doen, en nog eens, en nog eens, alsof ze daarmee haar nervositeit eruit kan trekken.

‘Houd daar toch eens mee op,’ maant Felia geïrriteerd. Ze gaat naast haar moeder staan en probeert haar blik te vangen. ‘Misschien moet je haar dan eens uitleggen waarom je niet meer komt.’

‘Dat weet ze zelf wel.’ Bodil volgt met haar ogen een koolmeesje, dat bedrijvig in de weer is met takjes.

‘Ik denk het niet. Ze begrijpt er niets van.’

‘Dat komt doordat ze zo oud en seniel is.’

‘Mam, dat zeg je niet. Oma is helemaal niet seniel. Oud is ze, en verward. Oma is inmiddels eenentachtig jaar. Ze kan er morgen wel niet meer zijn. Dan is het te laat om erover te praten. Te laat om nog iets goed te maken.’

‘Ik heb niets goed te maken.’

‘Wil je koffie?’ Felia bespeurt de onrust van haar moeder. Verwoed schudt Bodil haar hoofd.

‘Een vruchtensapje? Cola misschien?’

‘Je neemt me in de malig.’ Ze draait zich om, grijpt met nerveuze gebaren een pakje sigaretten van de tafel, trekt er een verfrommelde sigaret uit en steekt die op. ‘Ik ben gek om me hier in mijn eigen huis de les te laten lezen over mijn moeder of over mijn drankgebruik. Ik drink misschien nu wat meer, maar over een poosje kan ik er zo mee stoppen.’

‘Die heb ik vaker gehoord.’ Felia’s gezicht is rood geworden. ‘Je zou er al zo lang mee stoppen.’

‘Ik doe er toch niemand kwaad mee?’

‘Heb je nu nog niet in de gaten waarom pa elders in een appartement bivakkeert, en waarom Yannick niet in je gezelschap gezien wil worden? Begrijp je nu nog niet waarom ik gisteravond zo baalde?’

‘Begin je nu weer over gisteravond?’

‘Ik heb het niet alleen over gisteravond. Ik heb het over al die andere avonden waarop je de boel wist te verzieken. Die avonden waarop ik je hier op de bank vond terwijl je op de grond had gekotst. Wie wil je nu eigenlijk voor de gek houden? Het lukt alleen nog jezelf een rad voor ogen te draaien. Wij weten wel hoe het is.’

‘Dan kan ik ook net zo goed nog een wijntje nemen. Als je toch al vindt dat ik een alcoholist ben. Ik kan heel matig zijn. Dat weet je best. Als het moet, drink ik zo een dag niets. Weet je wat het is? Jij zit de laatste weken de hele dag op mijn lip. Nu je niet meer naar school hoeft, denk je dat je mij op het rechte spoor moet zetten.’

‘Vanaf maandag heb je geen last meer van me. Dan ga ik bij ‘De Rozenhoeve’ aan het werk, en vier weken daarna ga ik met Sonja op vakantie. Dan zie je me ’s avonds laat ook niet meer, zodat je je in alle rust kunt laten vollopen. Er is niemand aan wie je dan nog verantwoording hoeft af te leggen.’

‘Dat je zo tegen je moeder praat...’ Bodil draait zich weer naar het raam.

‘Ik *praat* in ieder geval nog tegen je.’ Felia spuugt de woorden bijna uit. ‘Jij laat je niet eens zien bij je moeder.’

Voordat haar moeder er nog iets tegen kan inbrengen, is ze de kamer al uit. Even later knalt de buitendeur achter haar dicht.

Het tere van de lente heeft al plaatsgemaakt voor zomers groen. Wind neuzelt door de takken van de bomen, en vogels zingen een zomerlied.

Felia is het tuinpad afgelopen en heeft de weg gekozen die in de richting van een camping loopt, waar nog een weldadige rust heerst.

Op het terras van het bijbehorende restaurant zitten mensen van de juniavond te genieten. Felia hoort hun gedempte stemmen. Af en toe klinkt er een lach op. Mensen van een andere planeet, uit een ander leven, zorgeloze, blije mensen.

Felia kiest een bospad, laat een jogger passeren, steekt haar handen in de zakken van haar korte roze zomerjasje. Op het nieuwe, exclusieve horloge dat ze van haar moeder heeft gekregen, ziet ze dat het net iets over zevenen is. Het zal nog uren duren voordat het duister invalt. Al die tijd zal ze eindelijk kunnen lopen, totdat ze zich sterk genoeg zal voelen om naar huis terug te gaan. Het tafereel dat ze daar zal aantreffen,

is bekend. Ze heeft het al vaak moeten aanschouwen en toch went het niet. Het went nooit. Iedere keer brengt het een diep gevoel van walging in haar teweeg, maar ook machteloosheid, en verdriet waarvoor ze niet eens woorden kan vinden. Haar vader had het niet langer kunnen uithouden. Ze begrijpt hem wel. Ze begrijpt de afkeer van Yannick ook wel. Ze heeft diezelfde afkeer, diezelfde geschoktheid. Iedere keer wanneer ze haar moeder laveloos op de bank ziet liggen, verdwijnt er weer een stukje respect. Eigenlijk is er al niets meer over. Waarom blijft ze nog? Het appartement van haar vader is comfortabel. Daar zou ze zich geen zorgen hoeven maken. Ze zou eens een vriendin kunnen uitnodigen. Misschien zou ze kunnen leren hoe het is zorgeloos jong te zijn. Maar ze laat haar moeder niet in de steek. Ze kan het niet.

Felia drukt haar handen dieper in de jaszakken, alsof het koud is, en loopt verder de stilte in, waar de geur van vochtige grond zich aan haar opdringt, de geur die hoort bij het bos, een geur die haar altijd weer geruststelt. Het bos met zijn geluiden is in de loop der jaren haar vriend geworden. Hier loopt ze haar frustraties van zich af, huilt ze tranen van onmacht, overdenkt ze haar beslissingen en iedere keer is ze hier tot dezelfde conclusie gekomen.

Ze zal haar moeder niet in de steek laten, wat iedereen ook zegt. Misschien is het waar dat haar moeder nog dieper moet zinken voordat ze eindelijk hulp wil. Misschien klopt het dat haar moeder 's morgens in haar eigen braaksel wakker moet worden. Misschien zal ze dan eindelijk haar eigen leugens doorzien en weten dat ze hulp nodig heeft.

Ze blijft toch haar moeder. Een moeder die ooit anders was. Ze kan het zich niet zo goed meer herinneren. De beelden van de laatste tien jaar dreigen die goede herinneringen steeds meer te verdringen, maar er is ooit een andere moeder geweest. Een moeder die haar naar school bracht en gewoon met de andere moeders praatte. Een moeder die met haar ging winkelen, die met Yannick en met haar naar de film ging. Een moeder die gewoon zorgde voor een keurig gedekte tafel en

een goede maaltijd wanneer haar vader 's avonds thuiskwam. Een moeder die met haar vader praatte over zijn werk. Een moeder zoals een moeder hoort te zijn.

Het moment waarop dat veranderd is, weet ze zich nog te herinneren. De eerste keer dat ze haar moeder echt dronken heeft gezien staat op haar netvlies gebrand. Het was de avond na de begrafenis van opa Sijtsma, de vader van haar moeder. Leverkanker had een eind aan zijn leven gemaakt. Volgens haar moeder had hij te veel gedronken zolang ze zich kon herinneren. Felia had daar als kind nooit iets van gemerkt. Opa Sijtsma was een vriendelijke man, die graag met Yannick en haar uit wandelen ging. Volgens haar moeder had ze hem nooit echt gekend. De dag van zijn begrafenis was voor haar moeder in ieder geval het startsein voor haar eigen alcoholmisbruik. Na die ene avond had ze er een poos niets van gemerkt, maar langzaam was het erin geslopen. Langzaam was haar moeder een vrouw geworden voor wie ze zich schaamde. Ze nam geen vriendinnen meer mee naar huis, bang als ze was haar moeder in een onmogelijke positie aan te treffen. Haar vader was ook steeds minder thuis.

Aan het eind van het vorig jaar, vlak voor de kerstdagen, had haar vader gemeld dat hij het niet langer volhield. Er waren gesprekken tussen haar moeder en hem gevoerd waarvan ze niet wist, maar waarvan ze de inhoud wel kon raden. Daarna was hij naar het appartement vertrokken dat hij al een paar jaar geleden had gekocht. Het lag in de buurt van het ziekenhuis waar hij werkte en hij verbleef er soms wanneer hij dienst had, en het niet verhuurd was. Zowel haar vader als haar moeder had beweerd dat het om een tijdelijke oplossing ging. Yannick had van de gelegenheid gebruik gemaakt om het huis ook te ontvluchten. Alleen zij was gebleven.

Nu ze hier loopt, vraagt ze zich af hoelang het zou duren voordat haar vader daadwerkelijk tot een scheiding zou overgaan. Een halfjaar woonden ze nu apart. Had hij haar moeder een jaar de tijd gegeven of langer? Waarom wilde hij nu nog niet scheiden? Had dat te maken met het feit dat hij nog van

haar hield? Was het mogelijk dat je nog hield van iemand die zo'n puinhoop van het leven maakte?

Felia weet het niet. Ze kan het misschien niet eens weten. Ze houdt de liefde op afstand. Er zijn andere dingen die haar aandacht vragen. Met haar vijftienving jaar voelt ze zich veel ouder dan haar leeftijdgenoten. Dat heeft ze op school ervaren. Leeftijdgenoten houden zich met andere dingen bezig. Sonja praat over jongens, over de avond dat ze dronken is geweest, over een goede film of een leuke acteur. Felia probeert daarin mee te gaan, maar voelt zich een toneelspeler. Ze drinkt geen alcohol, bezoekt sporadisch een discotheek, en als ze er al komt, voelt ze zich daar onmiddellijk een buitenstaander. Even zelden gaat ze naar de film. Liever blijft ze thuis.

Waarom? Heeft het werkelijk alleen met haar moeder te maken? Of spelen er meer factoren mee? Is het waar wat haar vader haar een tijd geleden voor de voeten heeft geworpen? Voelt ze zich veel te verantwoordelijk voor haar moeder? Moet ze er maar van uitgaan dat haar moeder een volwassen vrouw is, die verantwoordelijk is voor haar eigen beslissingen? Of voelt ze zich gewoon niet op haar gemak tussen leeftijdgenoten? Is ze bang dat die haar te dicht willen naderen, dat ze zich in haar privéleven willen mengen en zo haar geheim zullen ontdekken? Komt het uiteindelijk dan weer bij haar moeder terecht? Is het schaamte, die haar van intensieve contacten met leeftijdgenoten afhoudt?

Wanneer ze met Sonja naar Tenerife gaat, zal ze haar huidige leven achter zich moeten laten. Haar moeder moet zich alleen zien te redden, en zij moet het loslaten. De komende vakantie vervult haar met tegenstrijdige gevoelens. Ze weet nu al dat Sonja niets liever zal doen dan haar aan een man koppelen, dat ze er 's avonds niet aan zal kunnen ontkomen naar een disco of café te gaan. Toch lokt ook het idee twee weken aan het strand te kunnen liggen zonder zich ook voor iets verantwoordelijk voor te voelen. Nu ze hier loopt, stelt ze zich voor hoe het zal zijn in de zee te zwemmen, langs het strand te lopen, souvenirwinkeltjes af te struinen. Ze denkt dat het

zal voelen alsof ze een loden pak van zich af zal laten glijden. Nooit eerder heeft ze dat zo ervaren. Ze probeert die gedachte snel van zich af te zetten en loopt terug naar huis.

Soms weet Bodil niet meer wat ze voelt. Is het woede, verdriet of vooral angst? Ze staat voor het raam en laat haar vingers knakken, nu niet alleen haar middelvinger, maar alle vingers, een voor een. Er is een onrust in haar die ze nooit meer kwijtraakt, die een deel van haarzelf lijkt te zijn geworden, die ze alleen kan onderdrukken door een glaasje alcohol te nemen. Waar iedereen zich vervolgens aan stoort. Ze is zich er echt van bewust dat ze te veel drinkt, dat ze soms zo veel drinkt dat ze niet eens meer weet dat ze bestaat. Eigenlijk lijkt haar dat soms heerlijk, niet meer te bestaan, hoewel de dood haar ook angst aanjaagt.

Wanneer ze aan de dood denkt, ziet ze haar vader. Zijn gele huid, het wit van zijn ogen, dat even geel geworden was, de pijn die van zijn gezicht een verkrampd masker had gemaakt. In die tijd had ze ook niet geweten wat ze voelde. Was ze verdrietig? Ze herinnert zich verdriet, maar dat was niet om het afscheid van haar vader. Het was pijn om iets wat er nooit geweest was, om iets wat hij nooit geweest was. Anderen hadden een goede vader in hem gezien, een gerespecteerd man. Zij kende zijn andere kant veel beter.

Bauke Sijsma was een gewaardeerd lid van de dorpsgemeenschap en van de kerk geweest. Jarenlang was hij voorzitter geweest van Dorpsbelang. Daarna ging hij voor een carrière in de lokale politiek. Hij was tegen abortus, tegen euthanasie, tegen winkels die open waren op zondag, tegen een popconcert dat in de gemeente georganiseerd dreigde te worden. Hij was een vroom en godvrezend man. Zo kenden alle mensen hem die afscheid van hem waren komen nemen in de kleine dorpskerk, die afgeladen vol zat. 'Mijn genade is u genoeg' stond boven de kaart, en het was de tekst waarover de predikant zijn overdenking had gehouden, meer dan drie kwartier lang. Ze had erbij gezeten en ernaar gekeken, alsof ze

er zelf geen deel van uitmaakte. Ze had handen geschud tijdens het condoleren, koffiegedronken en er een plak cake bij gegeten. Ze had gesproken met ooms en tantes die ze al jaren niet meer had gezien en had geprobeerd haar moeder te troosten. Ze had de modeldochter gespeeld.

's Avonds had ze het voor het eerst gevoeld. Een angst die zo allesoverheersend was dat ze ervoor weg wilde kruipen, maar waar ze kroop, ging de angst met haar mee. Die avond had ze gedronken totdat ze niet eens meer wist dat haar vader was overleden. Daarna had ze krampachtig geprobeerd haar leven verder te leven, te blijven wie ze was of te blijven wie ze altijd had geprobeerd te zijn.

Het was niet gelukt. Langzaam maar zeker was haar hele bestaan afgebrokkeld, met als tragisch dieptepunt de mededeling van Sierd dat hij niet langer met haar kon samenleven. Hij wilde tijdelijk weg. Hij wilde haar een kans geven om te stoppen met drinken. Waarom begreep hij niet dat haar dat helemaal niet zou lukken als ze in angst leefde dat hij nooit meer bij haar terug zou komen? Begreep hij niet hoe groot de klap was toen ook Yannick zei niet langer bij haar in huis te willen wonen?

Alleen Felia was haar gebleven, en daar moest ze blij mee zijn. Maar hoe kon ze daar blij mee zijn als ze dagelijks geconfronteerd werd met het beschuldigende, beschaamde gezicht van haar dochter? Iedere keer zei dat gezicht haar dat ze faalde, dat ze een moeder van niets was. Iedere keer verdiepte dat gezicht haar angst dat ze niets meer zou overhouden. Die angst werd gedempt met elk glas dat ze dronk totdat het leven houdbaar werd. Waarom werd het dan voor haar familieleden onhoudbaar?

Bodil is weer voor het raam gaan staan. Ze ziet haar dochter terugkomen en haast zich de fles rode wijn te verdonkere-manen. In de badkamer poetst ze haar tanden en spuit ze wat parfum in het kuiltje van haar hals. Daarna loopt ze schijnbaar ontspannen naar de keuken om koffie te zetten. Waarom kijkt Felia nu toch zo? 'Jij lust zeker ook wel een kopje koffie?' Ze

doet net alsof er niets gebeurd is, alsof ze niet voor het raam heeft staan wachten totdat Felia terug was.

‘Koffie?’ Felia’s wenkbrauwen schieten de lucht in.

‘Ik heb net gezet.’

‘Dan lust ik wel koffie.’

‘Ik drink heus niet altijd wijn,’ zegt Bodil terwijl ze twee kopjes op tafel zet. ‘Jullie doen altijd net alsof ik een doorgewinterde alcoholiste ben, maar heb je mij ooit ’s morgens vroeg zien drinken?’

‘Zullen we het even niet over alcohol hebben?’

‘Zoals je wilt.’ Verongelijkt haalt Bodil haar schouders op.

Het valt Felia op dat haar moeder nog steeds een mooie vrouw is. Ze draagt een rode rok van een soepele stof die net boven haar welgevormde knieën valt. De wat langere bloes daarop onttrekt haar welvende buik aan het zicht. Nu ze zich goed heeft verzorgd, is haar gezicht knap te noemen. Meer dan eens is haar verteld dat ze op haar moeder lijkt, en als ze in de spiegel kijkt, ziet ze het zelf ook. Ze heeft dezelfde hoge jukbeenderen, dezelfde donkere ogen, die ze door middel van een lichte make-up nog sprekender weet te maken.

‘Hoef je morgen nog niet te werken?’ wil haar moeder nu weten. ‘Misschien kunnen we samen een cake bakken. Vroeger deden we dat ook vaak. Kun je je dat nog herinneren?’

‘Ik wil morgen wat voorbereidingen treffen voor mijn vakantie, zoals het vernieuwen van mijn identiteitsbewijs. Wanneer ik straks aan het werk ben, heb ik er geen tijd meer voor.’

‘Is het nu echt zo’n goed idee om met die Sonja naar Tenerife te vliegen? Je kent haar helemaal niet goed.’

‘Ik ken Sonja al vier jaar.’

‘Ik heb haar anders nog nooit gezien.’

Felia bijt op haar lip. Moet ze haar moeder nu de waarheid zeggen? Is het verstandig haar eindelijk eens te confronteren met de schaamte die ze voelt wanneer haar moeder dronken is? Ze hoort hoe haar moeder haar vingers knakt, eindeloos en een voor een. Het geluid irriteert haar en wekt tegelijkertijd haar medelijden op. Als er iets is wat de nervositeit van haar

moeder weergeeft, zijn het die eindeloos knakkende vingers. ‘Sonja is een fijne vriendin. En houd toch eens op met die vingers. Ik word er gek van.’ Ze ziet hoe Bodil haar handen op haar rug verstoppt, alsof ze bang is in dezelfde fout te vervallen. ‘Misschien kun je binnenkort kennis met haar maken. Overigens ben ik inmiddels vijftientig, en ik ben heel goed in staat om mijn vriendinnen uit te kiezen.’

‘Ik had gehoopt misschien samen nog een weekje weg te gaan.’

‘Het is goed voor me met leeftijdgenoten om te gaan.’

‘Ja, natuurlijk. Maar het kwam zo plotseling.’

‘We hebben het al een halfjaar geleden geregeld.’

‘Heb je wel zo’n annuleringsverzekering?’

‘Uiteraard, mam. Dat hebben we meteen geregeld. Ik verheug me er erg op. Eerst nog een week of vier hard aan het werk, en dan naar een zonnig oord.’

‘Waarom moest het zo ver weg?’

‘We wilden zeker zijn van zon.’

Haar moeder mokt en ineens weet Felia zeker dat haar moeder alles zal doen om haar te dwarsbomen. Ze is er net zo van overtuigd dat ze toch zal gaan.

GREETJE VAN DEN BERG

Zwijgen is zilver

Bodil Bergman-Sijtsma heeft een moeilijke jeugd gehad, maar is vastbesloten om het zelf beter te doen. Echter, de geschiedenis herhaalt zich. Ook zij raakt alcoholverslaafd en dit heeft grote consequenties voor haar gezin.

Pas veel later ontdekt de verzorger van oma Sijtsma dat er zich iets tussen moeder en dochter heeft afgespeeld, waarover beiden zwijgen. Hij vraagt zich of af hij het aan Bodils dochter Felia moet vertellen, maar zij wil niets van hem weten. Lukt het deze drie vrouwen om met het verleden, elkaar en zichzelf in het reine te komen?

Greetje van den Berg is een bekend auteur van moderne familieromans. In de boekenseries VCL-serie en Spiegelserie verschijnt jaarlijks een nieuwe roman van haar hand. Met kenmerkende personages en originele thema's weet ze haar lezers keer op keer te raken.

ISBN 978 90 5977 376 9 • NUR 344

VCL serie

www.vclserie.nl

9 789059 773769